

From: Griffie
Sent: donderdag 8 oktober 2020 14:11:48
To: Info
Cc:
Subject: FW:Graag inboeken in corsa: Zienswijze ontwerpbestemmingsplan Oranjebonnen

Van: Zorgen om de Bonnen
Verzonden: woensdag 7 oktober 2020 20:34
Aan: Griffie
Onderwerp: Zienswijze ontwerpbestemmingsplan Oranjebonnen

[Bekijk deze mail in uw browser](#)

Aan de Directeur Stadsontwikkeling R&W/Bestemmingsplannen
Postbus 6575, 3002 AN Rotterdam

Betreft: zienswijze ontwerpbestemmingsplan Oranjebonnen Rotterdam, 7 oktober 2020

Geachte heer, mevrouw,
Wij hebben het ontwerpbestemmingsplan Oranjebonnen gelezen en willen bij u onze zienswijze onder de aandacht brengen.

Met vriendelijke groet,
actiegroep Zorgen om de Bonnen,
Dwarshaak, Hoek van Holland

“Natuurbegraven” in de Bonnenpolder

Tien bezorgde vragen bij een droevig plan

“Zorgen om de Bonnen”

Oktober 2020, tweede uitgave

<https://twitter.com/zodbonnen>

<https://www.facebook.com/zorgenomdebonnen/>

Samenvatting

Van de Bonnenpolder, een natuur en landschappelijk waardevol gebied is 128 ha aangekocht door Natuurbegraven Nederland bv (NBN). Het gaat om een bedrag van tussen de 12 en 15 miljoen euro.

Bewoners, tuinders, boeren, natuurliefhebbers, Hoekenezen en andere belanghebbenden maken zich ernstige zorgen. Er is een enquête onder de bevolking gehouden waarbij 68% tegen natuurbegraven gestemd heeft, er is een petitie en een negatief advies door de gebiedscommissie ingediend. Er is veel contact tussen alle partijen, de stichting "Natuurbegraafplaats-waarom- niet" en de gemeente Rotterdam.

Er zijn 10 bezorgde vragen opgesteld:

1. Over hoeveel graven hebben we het? De wens van NBN was 34.000, NBN zegt momenteel 10.000. Ter vergelijking; het Normandy American Cemetery and Memorial is 9,387 groot.

2. Hoeveel ruimte is daar voor nodig? De wens van NBN was 80 ha, NBN zegt momenteel 30ha. Intensief 'natuurbegraven' met dergelijke grote dichtheden heeft enorme verstorende gevolgen voor de oppervlakte. Onderzoeksadviezen worden genegeerd en begraven op een dergelijke manier is allerm minst natuurlijk.

3. Hoe diep worden de graven? Een graf dient minimaal 105cm diep te zijn, vanwege het hoge grondwaterpeil moet er tot een 250cm worden opgehoogd. Het authentieke karakter van de polder zal voor eeuwig worden begraven. Voor 20ha zijn 12.500 vrachtwagenritten aanvoer nodig. De andere helft van de grond wordt uit het grasland afgegraven. De gevolgen zijn zeer ingrijpend.

4. Wat wordt er eigenlijk begraven? De 'natuurbegraafsector' meet breed uit hoe 'natuurvriendelijk' zij te werk gaat. Welke kleding mag de dode dragen, welke kist wordt gebruikt? Maar hoe het zit met het stoffelijk overschot zelf, daarover zwijgt de sector. De problemen zullen ontstaan vanuit de mens zelf; medicijnen, chemo, kwik, lood, cadmium, conserveermiddelen, alles komt in de grond en uiteindelijk in het grond- en oppervlaktewater.

5. Is het realistisch om de functies begraven, agrarische activiteiten en recreëren met elkaar te combineren? Allerm minst, recreëren op een graf en tussen een rouwstoet of plechtigheid is voor beide partijen niet prettig. De huidige agrarische activiteiten zullen moeten stoppen, ontslag voor de boeren. Het gebied zal een begraafplaats worden, geen natuurgebied.

6. Tienduizend graven in een gebied waar de tuinbouw water onttrekt voor hun gewas, is dat verstandig? Onderzoek van Alterra wijst uit dat het besproeien van consumptiegewassen met water van nabij een begraafplaats zoveel mogelijk vermeden zou moeten worden. De tuinder komt dus in de problemen, die is afhankelijk van dit water. Het is ethisch onverantwoord, niemand wil groente van op of naast een begraafplaats.

7. Wat blijft er over van het landschappelijk waardevol en agrarisch gebied? Het gebied wordt deels begraven en afgegraven, dieren zullen vertrekken, de authentieke status en cultuur zal niet meer te herkennen zijn. Dit is strijdig met het ontwikkelplan. De polder zou eigenlijk net als Midden Delfland beschermd moeten worden i.p.v. hier mensen massaal te gaan begraven.

8. Begraven als commerciële activiteit, wie draait er op de lange termijn op voor de gevolgen? Na 30 jaar gedane zaken zullen de investeerders met gevulde zakken vertrekken, de samenleving krijgt een waardeloos stuk grond terug en zal uiteindelijk de boel moeten saneren.

9. Wat blijft er over van de publieke doelstellingen in het ontwikkelplan? Er is nauwelijks ruimte voor de doelstellingen en al helemaal niet voor het aanbod van NBN om ideeën van bewoners te willen inpassen.

10. Wat schiet de Hoekenees hiermee op? Als je het ze vraagt zullen zij antwoorden: "niets". Ze hebben groot gelijk, het gebied is populair door zijn huidige authentieke uitstraling, men wil deze niet verliezen. Extra wandel en fietspaden zijn welkom, maar niet in combinatie met een mega natuurbegraafplaats.

Conclusie: Natuurbegraven past niet binnen de doelstellingen van het huidige ontwikkelplan. Het heeft hier geen toegevoegde waarde. Het verstoort het gebied enorm, de Hoek zal slechts bekend staan vanwege de reis naar Engeland en de reis naar het hiernamaals. Maakt geld alles toelaatbaar?

Bedreigd gebied: 128 hectare van de Bonnenpolder

De groep “Zorgen om de Bonnen” is een informeel samenwerkingsverband tussen verontruste omwonenden, boeren, natuurliefhebbers, tuinders en andere betrokkenen bij de Bonnenpolder. De groep is ook te vinden op Facebook.

Inleiding

De Bonnenpolder, ook wel de Bonnen genoemd is een bijzonder natuur en landschappelijk waardevol gebied met rijke historie. Een agrarisch cultuur gebied, op de kaart een klein stukje groen tussen de Westlandse kassen en de industrie van de Maasvlakte. Dit prachtige karaktervolle gebied ligt er al sinds jaar en dag hetzelfde bij.

Volgens de inwoners is dit gebied altijd hetzelfde gebleven sinds hun geboorte, zo lang hun ouders en (over)grootouders zich hebben kunnen herinneren.

Het overgrote deel van de polder is bezit van de erven van Rijckevorsel, die vroeger zowat heel Hoek van Holland bezaten.

Een groot deel van het gebied staat sinds het begin van 2016 te koop, het gaat om een stuk van 128 hectare verdeeld over een aantal grote percelen. De reden voor de verkoop zou zijn omdat de huidige pacht te weinig oplevert. Binnen de erven van Rijckevorsel zelf is wat onenigheid geweest of het gebied verkocht zou moeten worden, uiteindelijk is met een krappe meerderheid (naar verluid 12 tegen 11) besloten het gebied in de verkoop te zetten.

Grasland met agrarische bestemming kost in deze omgeving gemiddeld zo'n 6 euro per vierkant meter. Dit zou voor de 128 hectare grootte percelen een som van ruim 7,5 miljoen euro betekenen. Al vrij gauw is de interesse gewekt bij het Brabantse bedrijf Natuurbegraven Nederland bv (NBN). Dit bedrijf koopt stukken grond in heel Nederland om deze vervolgens om te vormen naar natuurbegraafplaats. NBN heeft contact gezocht met de gemeente Rotterdam, de heer Evert-Jan van den Akker, ingehuurd projectleider voor het gebied de Oranjebonnen is het gesprek aangegaan. In het ontwikkelingsplan voor de Oranjebonnen staat echter dat een natuurbegraafplaats een ongewenste functie heeft. De heer van den Akker heeft NBN medegedeeld dat hij wil praten over plannen maar dat zij eerst over een stuk grond dienen te beschikken. De reden hierachter is een raadsel. In het ontwikkelplan staat immers dat een natuurbegraafplaats ongewenst is. Kort na dit gesprek is NBN nogmaals op bezoek gekomen bij de heer van den Akker, ditmaal met een voorlopig koopcontract, een koopcontract onder voorbehoud. Het voorbehoud is dat het huidige bestemmingsplan aangepast dient te worden naar de wens voor natuurbegraven in het gebied. Voor de koop zou ergens rond de 13 en 15 miljoen euro neergeteld worden, bijna het dubbele van de oorspronkelijke waarde van het gebied. Een fors bedrag voor dit gebied, blijkbaar heeft NBN het volste vertrouwen dit bedrag in de loop der jaren terug te verdienen.

Wij kwamen via via achter de plannen, een aantal bewoners heeft een brief ontvangen waarin NBN zich voorstelt en zijn idee met het gebied kenbaar maakt. Bij latere vraag aan NBN werd ons verteld dat iedereen inclusief wij een brief gehad zouden moeten hebben, wij stonden allemaal op de lijst. In de praktijk heeft echter de helft van de bewoners een brief gekregen, de

reden hiërachter is onduidelijk. Aanvankelijk zagen wij en de omwonenden in dit plan niet veel kwaads, een natuurbegraafplaats, dat klinkt best sympathiek, wie houdt er niet van natuur?

Wij hebben deze informatie even laten berusten en zijn hier later nog eens ingedoken.

Al snel ontstonden er bij ons allerlei vragen. Hoe werkt dat natuurbegraven eigenlijk? Op hoeveel graven kunnen we rekenen? Wat gaan wij als bewoners daar van merken?

Een telefoongesprek met NBN leverde weinig nieuwe informatie op, een gesprek op locatie in de polder samen met hun partner Natuurmonumenten evenmin.

Er wordt wat vaag geantwoord over aantallen en oppervlaktes, het enige wat wij telkens te horen krijgen is dat de plannen nog uitgewerkt moeten worden en dat men zich enorm wil inzetten voor de natuur. Hier wil men samen met de belanghebbenden en bewoners in nauw overleg aan werken, daar is tot nu toe helaas nog niets realiteit van geworden. Na wat eigen spoorwerk op internet bekwam ons het idee dat deze investeerders deze plannen niet omarmen om van de blauwe lucht boven de Bonnenpolder te genieten. NBN is een commercieel bedrijf en de investering moet terug verdiend worden. Wij hebben de vraag gesteld hoe een bedrijf een stuk land kan aankopen zonder daarvoor een concreet plan te hebben, dit leek ons een nogal risicovolle onderneming. Dit werd voorzichtig weggelachen, maar ook bevestigd door te zeggen dat zij altijd zo te werk gingen. Opnieuw rezen bij ons allerlei vragen, is dit wel een geschikte partij voor onze geliefde Bonnenpolder? Doet de gemeente hier wel goed aan?

In de periode hierna is er veel gebeurd, we hebben samen met o.a. een aantal inwoners een groep opgericht met de titel "Zorgen om de Bonnen". Hier hebben wij een Twitter en Facebook account voor gemaakt en er is tevens contact gelegd met de stichting Natuurbegraafplaats-waaromniet.nl. Deze stichting is opgericht in december 2014 door burgers die verontrust zijn door het fenomeen natuurbegraven. Zij willen onafhankelijk informatie geven en verzamelen om daarmee een tegenwicht te vormen tegenover de commerciële en eenzijdige benadering door NBN. Hierop volgend hebben veel gesprekken met de gebiedscommissie, raadsleden, de toenmalige huidige wethouder, het Hoogheemraadschap Delfland, bewoners en tuinders binnen het gebied, een aantal flora en fauna stichtingen en de stichting Natuurbegraafplaats-waarom-niet plaats gevonden. We zijn hierdoor ontzettend veel te weten gekomen, maar er blijven veel vragen onbeantwoord.

Er is ook contact geweest met de gemeente Westland en de land- en tuinbouworganisatie, LTO glaskracht. Ook zij hebben beiden uitgesproken tegen dit plan van NBN te zijn en een zienswijze zullen te gaan indienen.

Na jaren van propaganda van NBN als informatieavonden, "ateliers", uitjes naar begraafplaatsen, reclames in kranten en bergen social media heeft er uiteindelijk een enquête plaatsgevonden waarbij maar liefst 68% van de inwoners tegengestemd heeft. Er is een massaal getekende petitie tegen natuurbegraven ingeleverd bij de wethouder en er is een negatief advies van de gebiedscommissie uitgegaan naar de gemeente Rotterdam. Dit alles heeft er nog steeds niet voor kunnen zorgen dat Rotterdam afwijkt van hun starre besluit om niet naar de inwoners van Hoek van Holland te luisteren.

1. Over hoeveel graven hebben we het?

Van de projectleider van de Oranjabonnen de heer Evert-Jan van den Akker krijgen wij in een gebiedscommissievergadering te zien op het scherm dat het om 34.000 graven zou gaan. Dit aantal wordt echter later door NBN ontkent, men noemt te willen beginnen met 17.000 graven. Uiteindelijk zegt men maximaal 10.000 mensen te willen begraven. Waarom wordt hier geheimzinnig over gedaan? Een beetje bedrijf is toch trots op de hoeveelheid producten of diensten welke zij levert? Waarom zou dat hier anders zijn dan bijvoorbeeld een cruise schip wat trots vertelt over het aantal zwembaden of een automobielfabriek die miljoenen wagens afzet?

Bij een prijs van ca. 3500 euro per graf, de aankoopprijs van tussen de 12 en 15 miljoen en geschatte onkosten per graf van 1.000 tot 1.500 euro valt uit te rekenen hoeveel graven er minimaal moeten komen om de zaak commercieel interessant te maken. Aan 15.000 graven zit je snel, wij denken dat 34.000 graven heel reëel is. Hoe NBN dan toch rond kan gaan komen met maximaal 10.000 graven is een raadsel. Een financiële onderbouwing is ook nergens terug te vinden, terwijl in 2019 door het cluster stadsontwikkeling is bepaald dat het kostenverhaal is verzekerd en het bestemmingsplan financieel uitvoerbaar is. Wat men toen alleen nog niet wist is dat Natuurbegraven Nederland b.v. helemaal niet zo goed draait, men

heeft onlangs de hand moeten ophouden om 143.370 euro te ontvangen vanwege de tijdelijke noodmaatregel voor behoud van werkgelegenheid op de begraafplaatsen Heidepol, Maashorst, Schoorsveld, Mokerheide en de vennootschap zelf.

Gezien de betaalde of te betalen koopsom van tussen de 12 en 15 miljoen euro kan men zich voorstellen dat van heinde en ver doden zullen moeten worden gebracht naar de Bonnenpolder om de zaak rendabel te maken. Duidelijk is dat het om een enorme aantallen zal gaan.

Ter vergelijking: het Normandy American Cemetery and Memorial in Normandi is de laatste rustplaats voor 9.387 gesneuvelde Amerikaanse soldaten.

2. Hoeveel ruimte is daar voor nodig?

Het aangekochte deel is grofweg 128 hectare groot. Door de heer van den Akker krijgen wij eveneens te horen dat een oppervlakte van 80 hectare gebruikt dient te worden voor natuurbegraven, dit is wat NBN medegedeeld heeft aan de heer van den Akker. Een gesprek met het hoogheemraadschap Delfland bevestigt dit, ook hier heeft NBN aangegeven 80 hectare te willen gebruiken voor natuurbegraven. NBN vertelt later aan de media en via social media dat ze willen beginnen met 35 hectare en ontkennen opeens de 80 hectare genoemd te hebben. Uiteindelijk dient men een plan in met daarin 30ha gereserveerd voor natuurbegraven.

Hoe groot is 30 hectare eigenlijk? Als simpel voorbeeld rekenen we hier in voetbalvelden, een maat waar de meeste mensen een duidelijker beeld bij hebben. Het zou in dit geval gaan om een oppervlakte van 45 voetbalvelden. Daarin moet in zowel de lengte als de breedte richting om de 5,5 meter gemiddeld een graf komen, uitgaande van de laatst genoemde 10.000 graven. Wat heeft dat voor effect op het land in de polder?

Bij 10.000 graven en 30 hectare zou dit gemiddeld 333 graven per hectare betekenen. Elk graf zorgt minimaal voor 2,5 m² volledig verstoorde bodem. Daarnaast wordt de directe omgeving van elk graf (zeg 4 bij 4 meter = 16 m²) tijdens een begrafenis intensief betreden. Op elke hectare (10.000 m²) wordt dan dus 833 m² (8%) omgespit en in totaal 5328 m² (53%) verstoord. Dit is nog afgezien van het feit dat de boel eerst met 2,5m opgehoogd moet worden vanwege de wet op lijkbezorging.

Alterra (kennisinstituut voor de groene ruimte, onderdeel van Wageningen Universiteit en Researchcentrum) heeft onderzoek gedaan naar 'natuurbegraven'. In het onderzoeksrapport 'Terug naar de natuur' (Molenaar, 2009, pag. 88) stelt Alterra. 'In de in dit rapport beschreven verkenning is uitgegaan van de aanname dat sprake is van een toelaatbare dichtheid [van graven] wanneer daarmee minder dan 5% van het oppervlak van het terrein wordt verstoord.' Alterra komt uit op een toelaatbaar maximum van gemiddeld 80 graven per hectare. "Algemeen gesproken komt deze dichtheid in voedselarme en matig voedselrijke bossen en natuurtypen zoals heide en grasland (veel) lager uit".

Laten we dit vertalen naar een toelaatbaar maximum van gemiddeld 70 graven per hectare. We gaan uit van 30 hectare. In de Bonnenpolder kan NBN dan - op een volgens Alterra verantwoorde wijze - maximaal 2100 graven kwijt. Dat worden dan 70 graven per hectare. Men heeft een grotere oppervlakte in het vizier als men trekt zich van deze adviezen niets aan.

Het laatste lijkt het geval te zijn: men schijnt echt van plan te zijn 10.000 mensen te gaan begraven in de Bonnenpolder. Laten we dit scenario eens nader bekijken. Als graven volgens Alterra (Molenaar, 2009, pag. 21) homogeen over het terrein zouden worden verdeeld met zo'n 7 bij 8 meter van elkaar dan is dit te vergelijken met de dichtheid op een reguliere 'parkbegraafplaats'. Echter men wil 10.000 mensen begraven op een oppervlakte van 30 hectare, dit komt neer op een dichtheid van 333 graven per hectare. Dat zou betekenen dat de graven 5,5 meter dicht op elkaar liggen. Geeft een wandeling in een dergelijk gebied wel hetzelfde gevoel als wanneer men in de natuur wandelt? Of doet dit doet sterk denken aan een reguliere begraafplaats?

In het geval men zich wil houden aan het advies van Alterra om maximaal 70 graven per hectare aan te leggen, duikt een ander probleem op. Voor 10.000 graven is dan 142 hectare grond nodig.

Het Normandy American Cemetery and Memorial in Normandi heeft in een oppervlakte van 70 hectare 9.387 graven. Hoe ziet een natuurbegraafplaats van 30 hectare met 10.000 graven er dan uit?

Kortom: intensief 'natuurbegraven' met grote dichtheden in een landschappelijk waardevol en agrarisch gebied als de Bonnenpolder heeft ons inziens weinig te maken met de wens om het lichaam op de 'minst natuur verstorende [wijze] aan de natuur terug te geven' (Molenaar, 2009, pag. 23). Extensief begraven legt beslag op een enorme oppervlakte natuurgebied. Vinden we echt dat we daarvoor de ruimte hebben in onze dichtbevolkte randstad?

3. Hoe diep worden de graven?

In het rapport van Alterra (Molenaar, 2009, pag. 21) is te lezen dat de afstand tussen kistbodem en de gemiddeld hoogste grondwaterstand minimaal 30 cm moet bedragen. De grondlaag bovenop de kist moet minimaal 65 cm zijn. Bij een kisthoogte van 40 cm moet een graf dus minimaal 105 cm diep zijn en moet het grondwater op minimaal 1,35 meter zitten. Bij dubbele graven moet het graf nog eens 70 cm dieper worden (40 cm kist plus 30 cm grond tussen beide kisten).

Dit zijn echter minimumdieptes. Alterra adviseert: 'In terreinen waar vossen, wilde zwijnen en loslopende honden kunnen voorkomen, is het om grafverstoring te voorkomen raadzaam dieper te begraven.' Alterra adviseert om er voor te zorgen dat het stoffelijk overschot dieper dan een meter komt te liggen. Omdat veldgegevens hierover ontbreken, geldt Alterra's credo: hoe dieper hoe beter.' Alterra adviseert om loslopende honden sowieso niet (meer) toe te staan.

Het grondwater onder de Bonnenpolder schommelt vrijwel overal rond NAP. De Bonnenpolder zelf ligt gemiddeld 70cm boven NAP. Het verleden heeft meerdere malen laten zien dat het gebied onder water kan staan na intensieve regenval.

Dit roept bij ons allerlei vragen op. Hoe diep zouden de graven in de Bonnenpolder worden? Licht het stoffelijk overschot dan niet in het grondwater? Wat doet dit met de waterkwaliteit van het grondwater en de sloten waar veel tuinders afhankelijk van zijn? NBN heeft aangegeven dat om het gebied gereed te maken voor begraven 20 hectare tot maar liefst 250cm opgehoogd zal moeten worden om te voldoen aan de wet op lijkbezorging.

Dit lijkt ons een zeer onwenselijke situatie, om een gebied van 20 hectare 2,5 meter te moeten ophogen zullen alleen al 25.000 kiepwagens vol zand of aarde nodig zijn. De Bonnen zullen samen met hun authentieke status letterlijk begraven worden. Hiervoor is een half miljoen kuub grond nodig, waarvan men de helft wil aanvoeren en de andere helft wil "afplaggen" van 58ha grasland. Dit is het stuk grasland wat zichtbaar is van de Haakweg en de Dwarshaak. Dit betekent dus dat men 58ha met gemiddeld 47cm wil afgraven. De voorbereidingen zullen een jaar duren met volgens NBN gemiddeld 69 vrachten van 18kuub per dag voor de aanvoer vanaf de Hoekse baan en in totaal maar liefst 82 vervoersbewegingen per dag, een jaar lang! Ziet u het voor u? Zogenaamd natuur maken van een al prachtig gebied! Dit wordt een grote bouwput! Hoe kan men hier gaan recreëren, dit wordt een groot moeras. Men wilde deze prachtige polder toch redden en in zijn waarde laten? Niets is minder waar.

De Rel zal ook verbreed worden en wellicht voor recreatie worden ingezet. Maar wie wil daar recreëren? Lijksappen worden niet gestopt, of zoals bij een normale begraafplaats gezuiverd. Het zijn de stoffelijke overschotten met medicijnresten, conserveringsmiddelen, chemokuren enz. die het probleem zijn. Lucas Reijnders, voormalig hoogleraar milieukunde aan de Universiteit Amsterdam in een interview met het blad Yarden (Krabben, 2004) is daar duidelijk over. Natuur die schoon is 'vervuil' je niet en ook niet een klein beetje.

Er is bekend dat bij de vertering van het stoffelijk overschot veel stikstof vrijkomt, Alterra zegt daar het volgende over (Molenaar, 2009, pag 42): "een aanzienlijk deel zal worden omgezet in gasvormig ammoniak en andere verbindingen dan nitriet en nitraat, en een ander deel verdwijnen door migratie en uitloging. Desondanks zal deze belasting voor veel natuurtypen ter plekke funest zijn". Wij vragen ons af wat dit voor effect heeft op het stikstofgevoelige Natura2000gebied 'Solleveld-Kapittelduinen' wat aan de Bonnenpolder grenst.

En dan beweert men zelfs via een onvolledige berekening dat dit beter zou zijn voor de stikstofuitstoot dan de huidige situatie, terwijl er hier nu slechts een paar koeien lopen. Ze vergeten gemakshalve ook nog even mee te rekenen hoeveel stikstof er vrij komt tijdens de graafwerkzaamheden van elk graf en daarnaast zorgen 50 graven per ha per jaar voor maar liefst 80kg stikstof per jaar door de ontbinding. Ook dit wordt uiteraard verzwegen. Beseft dat NBN maar liefst 333 lichamen per ha gaat begraven.

Naast stikstof komt er tijdens de zeer intensieve bouwwerkzaamheden en het transport door al deze diesellovertuigen een enorme lading roet en fijnstof vrij die wij met z'n allen een jaar lang zullen inademen. Om over alle koolstofdioxide nog maar te zwijgen.

We vragen ons af of de amalgamen, het kwik, cadmium en lood die we allemaal in ons lichaam opsparen, via wormen en andere bodemdieren in de voedselketen terecht kunnen komen. Lucas Reinders wijst er op dat vooral uilen hier gevoelig voor zijn (Krabben, 2004). Er is nog niet veel bekend over mogelijke effecten. Ook hier adviseert Alterra om de graven 'diep' te maken, ten einde ieder risico op het vrijkomen van schadelijke stoffen uit te sluiten.

Maar is voor dit landschappelijk waardevol gebied het voorzorgsbeginsel niet een veel beter uitgangspunt?

4. Wat wordt er eigenlijk begraven?

De 'natuurbegraafsector' meet breed uit hoe 'natuurvriendelijk' zij te werk gaat. Welke kleding mag de dode dragen, welke kist wordt gebruikt? Maar hoe het zit met het stoffelijk overschot zelf, daarover zwijgt de sector.

In alle gevallen belast een stoffelijk overschot de natuur. Het bevat onder andere amalgamen in het gebit, cadmium in de nieren, lood in de botten, kwik in het lichaamsvet, cadmium, kunststoffen, protheses, conserveringsmiddelen, medicijnresten. De mens staat aan het eind van de voedselketen en we gaan niet zo zorgvuldig om met bestrijdingsmiddelen, dioxines en brandvertragers. Een mens is in feite een wandelend vuilnisvat', aldus Lucas Reinders.

Als er mens op het menu van een restaurant zou staan zouden we dit nooit mogen eten, daar zijn we zelf te vervuild voor.

Ook Alterra plaatst kanttekeningen bij de natuurlijkheid van 'natuurbegraven'. In het rapport 'Terug naar de natuur' (Molenaar, 2009, pag. 11) schrijft men: 'Dit [natuurbegraven] is echter minder natuurlijk dan beoogd, aangezien het gaat om een inbreng van gebiedsvreemd 'materiaal'. Hoe groot de eventuele belasting wordt, hangt natuurlijk ook af van de dichtheid van de graven. En die dichtheid wordt, zoals we net hebben gezien, behoorlijk hoog. Het lijkt ons niet echt een passend lot voor een gebied als de Bonnenpolder, dat vlakbij een van de grootste tuinbouwgebieden ter wereld ligt.

Is het niet aan de samenleving om naast respectvol ook verstandig om te gaan met lijken?

5. Is het realistisch om de functies begraven, agrarische activiteiten en recreëren met elkaar te combineren?

NBN sluit niet uit dat een aantal agrarische activiteiten in de Bonnenpolder gewoon doorgang kunnen vinden. Ook het partycentrum/ranch aan het eind van de Bonnenweg zou hier prima bijpassen. Kanon, vliegeren, wandelen, paardrijden het zou allemaal mogelijk gemaakt worden. Een sympathiek aanbod, maar niet erg realistisch. Want wie wil feesten terwijl een begrafenisstoet langs trekt? Wie gaat er vliegeren, wie wil er paardrijden, kanon, hardlopen of picknicken op of naast een begraafplaats? Is het wel respectvol naar de overledenen en de nabestaanden als deze activiteiten hier plaats vinden? Het lijkt ons dan ook onwaarschijnlijk dat de huidige activiteiten op een begraafplaats nog kostendekkend mogelijk zullen zijn. Ook een boer op een luidruchtige tractor of maaidorser op of naast een begraafplaats lijkt ons zeer ongepast. Dat betekent dan ook het einde van een succesvol, karakteristieke en geliefde boerenhoeve en ontslag voor de boeren.

Dagelijks maken honderden bewoners een (race)fietstocht of wandeling door de Bonnenpolder. Zeker op zonnige dagen is de recreatiedruk op het fietspad erg hoog. Hardlopers lopen hun rondjes, ook het Staelduinse bos trekt bezoekers die uit het bos de Bonnenpolder in lopen. Er is bekend dat het uitzicht van dit geliefde fietspad compleet verdwijnt vanwege een zogenaamde piteitszone. En een vergelijkbaar fietspad met uitzicht zal er niet voor in de plaats komen.

Hoe verhouden de recreatieve activiteiten zich tot begrafenisplechtigheden - als die in de toekomst gaan plaatsvinden in de Bonnenpolder? Hoe is het voor wandelaars om regelmatig verzeild te raken in een begrafenisstoet? Is het nog prettig recreëren op een begraafplaats? Hoe zullen rouwenden het ervaren als zij tussen wandelaars, spelende kinderen en loslopende honden terecht komen? Wat gebeurt er met de koeien en schapen die nu in de wei staan? Krijgen de recreanten straks te maken met allerlei beperkingen? Moeten de honden weer het hele jaar door aan de lijn? Honden ruiken een ontgassend graf, de losse grond nodigt ze uit te

graven. Maar niet alleen honden doen dit. Gaan andere gravende zoogdieren zoals de vos ook aan de lijn?

Gravende zoogdieren worden nu gestopt op de bestaande natuurbegraafplaatsen. Een gegraven hol in een (vers) graf wordt netjes dagelijks dichtgegooid. Zo moet dat ook, maar daar is niets natuurlijks meer aan. Dit wordt geen natuur maar een begraafplaats.

Als je het NBN vraagt antwoordt zij met kreten als "indianenverhalen" en "onbekend maakt onbemind". Wij vragen ons echter af wat hiermee bedoeld wordt, hoezo onbekend, hoezo indianenverhalen? Volgens ons zijn dit hele realistische scenario's. Een begraafplaats met bijbehorende grafstemming kennen we toch allemaal? De sfeer van een begraafplaats wordt hier niet anders, ook al zijn er weidebloemen. Met zoveel begrafenissen is de Bonnenpolder straks geen recreatie waardige locatie.

De regels zouden hier hetzelfde zijn als in een normaal natuurgebied. Dat is op z'n minst discutabel. Paarden en koeien kunnen er in geen honderd jaar vrij rondlopen, de graven zijn veel te ondiep (75 cm grond op de kist) en storten allemaal een keer in, dat wil je met je paard niet veroorzaken, een paard kan daardoor verongelukken, de berijder inclusief. Ook met 10.000 graven hoeft dat maar 1 keer te gebeuren, ook 2 keer is 3 keer te veel.

Wij zijn op verzoek van NBN op bezoek gegaan naar hun nieuwste natuurbegraafplaats, de Maashorst. Onze vermoedens werden bevestigd, dit is een begraafplaats, met oprijlaan, aula en groot toegangsbord. Geen recreatie of natuurgebied. Overal lagen gerooide bomen langs lege stukken wat ooit een vol bos was. Dit worden de duurdere graven waar dan weer nieuwe bomen geplaatst worden, want toen de oude bomen er stonden kon er vanwege de wortels niet gegraven worden. Dit noemt men "nieuwe natuur" maken. Het deed ons nog het meest denken aan een grote camping in het voorseizoen. Voornamelijk rechthoekige vakken en kunstmatige paden met namen als "Veldleeuwrik", een vogel op de rode lijst die overigens ook in de Bonnenpolder voor komt. Hier laten wij onze kinderen niet over de graven rennen met een vlieger in hun hand. We werden er treurig van en zijn gauw vertrokken naar een echt natuurgebied in Brabant, hier hebben we uren gewandeld en genoten van de natuur. En zo hoort het te zijn. Echter in Brabant zullen ze een stukje ex akker als de Maashorst vast niet missen? Daar is toch nog zo veel alternatieve natuur. Hier in de randstad is dat wel anders. Niets is minder waar, ook is er bij de Maashorst ontzettend veel weerstand van de bevolking geweest. Tot aan de hoge raad toe. Volgens tegenstanders van de natuurbegraafplaats Maashorst liet de gemeente zich vooral leiden door het financiële gewin verbonden aan de verkoop van de grond aan NBN.

6. Tienduizend graven in een gebied waar de tuinbouw water onttrekt voor hun gewas, is dat verstandig?

De tuinbouwbedrijven aan de Haakweg en Dwarshaak die aan de Bonnenpolder gelegen zijn halen het water uit de sloten in en naast de Bonnenpolder. De tuinbouw staat onder strenge controle wat voedselveiligheid en gewasbeschermingsmiddelen betreft. De meeste tuinders in het gebied telen inmiddels voornamelijk met biologische bestrijders, men gebruikt hiervoor de natuurlijke vijanden van plaagdieren als trips en witte vlieg. Dit is voor het milieu een enorme verbetering ten opzichte van enkele decennia geleden. De tuinders vragen zich af wat er gebeurt met de chemische samenstelling van het water wanneer men tienduizenden mensen in de Bonnenpolder begraaft. Wat gebeurt er met alle cadmium, kwik, lood, medicijnresten en chemokuren? Zakken deze in het grondwater en komen deze in het oppervlaktewater en dus ook op ons gewas terecht? Wil iemand nog wel mijn groente of fruit afnemen als bekend wordt dat dit water wel eens verontreinigd kan zijn? Wat gebeurt er als tijdens een controle blijkt dat er te veel verontreiniging in onze producten aanwezig is? Wat doet het ophogen met het waterpeil in de sloten? Wat als het waterpeil te laag wordt? Hoe kom ik dan aan water?

Terechte bezorgde vragen, zeker als men nagaat dat het bij een reguliere begraafplaats jarenlang verboden is geweest binnen een straal van 2.5km water te winnen voor drinkwater. Sinds het opheffen van deze wet is de gedachtegang dat het water toch wel gereinigd wordt door de installaties voordat het uit onze kraan komt, dit geldt echter niet voor de tuinder of moet hij in dit geval ook een peperdure reinigingsinstallatie aanschaffen?

Helaas is er erg weinig onderzoek naar de bodemverontreiniging van begraafplaatsen, aangenomen wordt dat begraafplaatsen over het algemeen strek verontreinigd zijn en het is niet ongebruikelijk een sloot rond een begraafplaats te plaatsen om te voorkomen dat de verontreiniging zich verder uitbreidt, maar afgevoerd of gezuiverd wordt. NBN zal wellicht

nieuwe watergangen graven maar er komt geen rioolaansluiting, geen ringsloot en zelfs geen drainage zoals op reguliere begraafplaatsen verplicht is. Nee, de lozer is slechts zelf verantwoordelijk om na te gaan of dit water niet verontreinigd is. Ziet u het voor u, gaat NBN dan overledenen weren met voor het milieu schadelijke stoffen als diclofenac, euthanatica en chemo?

In het onderzoek van Alterra (Molenaar, 2009, pag. 43) is hierover het volgende te lezen: "het gebruik van het water voor het besproeien van consumptiegewassen zou zoveel mogelijk moeten worden vermeden"

Onlangs hebben onderzoekers uit de Verenigde Staten aangetoond dat begraven in de natuur effect heeft op de begroeiing. Met complexe technieken is men erachter gekomen dat de grote hoeveelheden stikstof, maar ook stoffen als cadmium (uit tabaksrook) de vorm, groei en kleur negatief kunnen beïnvloeden. Bladgroenkorrels worden door cadmium afgebroken en hierdoor wordt de lichtopname negatief verstoord.

Bij het begraven van varkens moet men aan strikte regels voldoen en het eindproduct mag niet in het milieu belanden en moet worden verbrand. Dit om risicovolle agentia zoals prionen volledig te vernietigen. Ook zijn daar zorgen dat sommige medicijnen, waaronder euthanatica niet goed worden afgebroken.

Dan rest ons nog de vraag hoe dit ethisch te verantwoorden is naar de klant die de groente of fruit eet. Wil men nog wel groente eten als men weet dat deze gevoed zijn met water afkomstig van een begraafplaats? Wil men nog wel aardappels, graan of mais van het land vlak naast of tussen een enorme begraafplaats?

7. Wat blijft er over van het landschappelijk waardevol en agrarisch gebied?

Midden in de drukke randstad ligt een oase van rust die luistert naar de naam Midden Delfland. Net als de Bonnenpolder een authentiek oer Hollands polderlandschap.

De PVDA Zuid Holland heeft in 2016 samen met burgemeester Aboutaleb aangegeven op te willen komen voor de polders en beveelt iedereen van de polders af te blijven. Het is mooi geweest, het gebied gaat op slot, er komen hier nu geen snelwegen en bebouwing meer bij en de boer moet gewoon zijn werk blijven doen.

Een fantastisch idee, aangezien de randstad steeds drukker en dichter bebouwd wordt.

De Bonnenpolder laat zich goed vergelijken met de polders van Midden Delfland. Dezelfde weides, sloten, koeien en kleinschalige boerderijen. Hetzelfde authentieke karakter. Op Google Maps is goed te zien dat de Bonnenpolder een van de laatste open plekken groen is midden in een gebied van glazen tuinbouw en industrie. Aan de zuidkant hebben we de enorme havens van de Maasvlakte 1 en 2, aan de westkant de Noordzee, in het noorden de kassen van het Westland en in het oosten liggen de steden Maassluis, Vlaardingen, Schiedam en Rotterdam.

Zou het niet logisch zijn de Bonnenpolder op een zelfde wijze te beschermen?

In het ontwikkelplan staat het volgende geschreven over landschappelijk waardevol gebied: "Dit betekent dat het polderlandschap met haar smalle strokenverkaveling en slotenpatroon gehandhaafd moet blijven" Gaat dat wel lukken door het ene deel af te graven en het andere deel op te hogen?

NBN belooft dat zij het gebied, na 30 jaar gedane zaken, zal teruggeven aan de natuur'. Maar welke natuur staat hen voor ogen? Een opgehoogd stuk met tienduizenden geraamtes? Wat is er in die 30 jaar gebeurd met de rijke cultuurhistorie? Wat is er nog over van de prachtige graan, aardappel en maisvelden, de gezichtsbepalende boerderijhoeve? Kan men hier nog wel iets verbouwen? Zijn de historische gorzen en krekensstructuur nog zichtbaar? Staan de wilgen langs de fietspaden nog overeind? Komen de kievit, scholekster, zomertaling (rode lijst), gans, boerenzwaluw en gele kwikstaart nog wel voor? Staan alle koeien en schapen nog wel in de wei? Wat moeten wij verstaan onder 'teruggeven aan de natuur' als de Bonnenpolder nu al een landschappelijk waardevol natuur en agrarisch gebied is?

In Engeland gaat om al de zogenaamde "Burial Fields" vroeg of laat een hoog hek, waar niemand meer in mag, laten wij de Bonnenpolder zo achter voor de volgende generaties?

8. Begraven als commerciële activiteit, wie draait er op de lange termijn op voor de gevolgen?

De opbrengst van een reguliere begraafplaats komt ten goede aan de gemeenschap, die daarvoor in ruil de begraafplaats verzorgt. In de meeste gevallen wordt een graf na verloop van tijd geruimd om plaats te maken voor een nieuw graf. Wie langer een grafrecht wil bezitten moet daarvoor extra betalen en ondersteunt daarmee financieel de gemeenschap.

NBN verkoopt de grafrechten 'voor eeuwig'. Dit roept bij ons veel vragen op. Hoezo kan een ondernemer het gebruik van een stuk van de aarde 'voor eeuwig' verkopen? Hoe groot is Nederland nog als we allemaal een eigen stuk grond 'eeuwig' bezet willen houden? Belasten we de aarde al niet genoeg?

NBN belooft dan wel dat de stoffelijke overschotten 'eeuwig' mogen blijven liggen, maar neemt natuurlijk niet 'voor eeuwig' de verantwoordelijkheid voor eventuele gevolgen. Als na 30 jaar genoeg graven zijn verkocht, vertrekken de investeerders met gevulde zakken en 'geven het gebied terug aan de natuur'. Wellicht krijgt het Zuid Holland landschap het als cadeau. Wat ZHL dan krijgt is een ecologisch, cultuurhistorisch beschadigde locatie. Men zal te maken krijgen met de 'eeuwige' grafrechten van duizenden overledenen en hun nabestaanden. Verwachte en onverwachte kosten komen ten laste van de gemeenschap.

Eeuwigdurende grafrechten zonder dat de verkoper volledige verantwoordelijkheid wil nemen voor eeuwigdurend onderhoud is onverantwoord. Ooit gaat iemand (Zuid Hollands Landschap?) hierin vastlopen. De belastingbetaler mag dan de boel saneren.

Hoe kunnen wij deze eeuwige claim aan onze nabestaanden verantwoorden? Er zullen hier nooit meer aardappels, mais of graan verbouwd kunnen worden.

Deze vorm van 'natuurbegraven' is een miljoenen business, die niet – zoals op de reguliere begraafplaatsen – ten dienste van de gemeenschap staat, maar ten goede komt aan de - verder onzichtbare - investeerders die achter NBN schuilgaan. Het is handel in grafrechten. Het marketingverhaal van deze ondernemer schetst ons inziens een veel te positief beeld van wat 'natuurbegraven' ons op de korte en langere termijn gaat brengen in de Bonnenpolder.

NBN heeft de handen ineengeslagen met Natuurmonumenten. Natuurmonumenten heeft sedert 2001 meer dan een kwart van de leden/ donateurs verloren. Structureel verliest Natuurmonumenten meer dan 4% van haar ledental per jaar. De krimp zet door en de gemiddelde leeftijd van de leden/donateurs stijgt. En dan besluit men in de exploitatie van begraafplaatsen te stappen.

Is dit de toekomst die Natuurmonumenten wenst? Wat ons betreft zou Natuurmonumenten zich niet moeten inlaten met begraafplaatsen maar zou men natuurbeleving voor gezinnen met jonge kinderen nog steviger voorop moeten stellen. En dus geen grafstemming in de natuur en twijfelachtige deals met projectontwikkelaars. Ga terug naar de basis: voer actie voor bedreigde natuur, zet de natuur weer centraal en maak je minder afhankelijk van overheden en andere subsidiegevers. Word weer strijdbaar voor natuur en milieu.

In snel tempo is Natuurmonumenten samen met NBN natuurmonumenten aan het omvormen tot begraafplaatsen. In een vertrouwelijk document van Natuurmonumenten dat op internet te vinden is noemt zij haar ouder wordende leden daarin 'laaghangend fruit'. Hierin is ook te zien hoe Natuurmonumenten een toekomstige business case tot in detail heeft uitgewerkt en hoe er wordt gerekend met sterftcijfers van het CBS. Alles wijst er op dat ook Natuurmonumenten maar één doel heeft met natuurbegraven: inkomsten werven. In de strakke marketing die met het invoeren van dit nieuwe 'verdienmodel' nodig is noemt Natuurmonumenten het in het openbaar zelf liever "onze leden willen het graag."

Wij denken dat leden onwetend zijn en worden misleid.

Naar onze verwachting zal natuurbegraven voor Natuurmonumenten op termijn helemaal geen positief saldo opleveren. Het zijn de leden/donateurs en de overheid die straks de kosten voor het eeuwigdurende onderhoud van deze begraafplaatsen zullen moeten dragen. Dat is geen 'nieuwe natuur', dat is wanbeleid met alleen inkomsten op de korte termijn.

Naar eigen zeggen wil Natuurmonumenten met dit initiatief tegemoet komen aan de wens van veel mensen die een laatste rustplaats willen op een mooie plek in de natuur'. Een

merkwaardig argument. Gaat Natuurmonumenten ook vakantiehuisjes bouwen in haar natuurgebieden als veel mensen daar om vragen?

9. Wat blijft er over van de publieke doelstellingen in het ontwikkelplan?

In het ontwikkelplan Oranjabonnen opgesteld door de gemeente Rotterdam staat het volgende:

De Oranjabonnen wordt een toegankelijk agrarisch en recreatief gebied. Hierbij komen wonen, werken en recreëren meer in balans. Dus de boer moet zijn brood kunnen blijven verdienen, recreanten mogen genieten van het bijzondere landschap en bewoners blijven prettig wonen. Hoe verhoudt dit zich tot de plannen van NBN?

Eerder hebben we vastgesteld dat recreëren op een begraafplaats niet realistisch is. Behalve de mensen die een laatste rustplek uitzoeken voor later of hun dierbare overledene bezoeken zal hier niemand voor zijn plezier te vinden zijn. Hoe kan de boer nog zijn brood verdienen als hij met zijn tractor een aantal keer per dag achteraan de rouwstoet mag aansluiten? Hoe kunnen de recreanten nog genieten van het bijzondere landschap als 20ha met 2,5meter opgehoogd wordt en 58ha met gemiddeld 47cm wordt afgegraven? Hoe kan men zijn hoofd nog legen door gedachteloos over de polder te kijken als men altijd maar geconfronteerd wordt met een grafstemming? Wonen de bewoners hier nog prettig als ze vanuit hun woonkamer eerste rang uitkijken op de begrafenissen inclusief het openen en sluiten van de aarde en alle andere activiteiten die zelfs de rouwende mensen normaliter niet te zien krijgen? Welke publieke doelstellingen worden hier nou eigenlijk nagestreefd?

Volgens NBN zal de dood slechts subtiel aanwezig zijn, wij vragen ons echter af of dat wel reëel is met tienduizend graven en bijbehorende begrafenissen, rouwstoeten, plechtigheden en grafgraafwerkzaamheden. Een natuurgraf krijgt slechts een afzaagde boomschijf als gedenkteken. Dit betekent dus dat hier straks tienduizend afgezaagde boomschijven gemiddeld om de 5,5 meter verspreid liggen. Wij vragen ons af wat daar subtiel aan is. Het zijn houten gedenktekens in plaats van steen, maar wel ontzettend veel.

Om natuurbegraven mogelijk te maken is er een oprijlaan, grote parkeerplaats en aula nodig. Ook deze oppervlaktes kunnen niet gebruikt worden om te recreëren. 58 hectare grasland zal met gemiddeld 47cm worden afgegraven en zal gezien de grondwaterstand veranderen in een moeras. Welk deel blijft er dan nog over voor de punten uit het ontwikkelplan? Hoe kan met hierin nog recreëren of van het uitzicht genieten zonder geconfronteerd te worden met de dood? NBN belooft naast de punten in het ontwikkelplan zich ook nog in te zetten voor allerlei ideeën van de bewoners, hoeveel ruimte is hier dan nog over?

10. Wat schiet de Hoekenees hiermee op?

Als je het de Hoekenees op de kop af vraagt zal hij antwoorden dat hij hier niets mee opschiet.

Geef hem eens ongelijk, het gebied in huidige staat is prachtig en geliefd bij menig fietser en wandelaar. Het bijzondere aan dit gebied is dat het er nog net zo uit ziet als de zwart/wit foto's van 60-70 jaar geleden. Die zogenaamde "nieuwe natuur" zoals NBN dit bedoelt is hiermee niet te vergelijken. Wat extra fiets en ruitersporen, een biologische zorgboerderij en/of verkoop stalletjes bieden wellicht uitkomst voor meer recreatie, maar ons rijst de vraag of daarvoor het gebied eerst omgetoverd moet worden via bouwplaats tot mega natuurbegraafplaats. En hoeveel ruimte is dan nog over voor deze activiteiten? Kan dit niet gewoon op een andere manier? Het is begrijpelijk dat de gemeente de financiën voor het aanleggen van fiets en wandel paden liever aan een initiatiefnemer over laat, maar moet daarvoor de polder echt in een grafstemming gedompeld worden? Zouden we niet veel meer waarde moeten hechten aan de authentieke status? Wat is er eigenlijk mis met de huidige staat? Waarom moet alles anders?

Het is sinds tijden niet zo druk geweest in de openbare vergaderingen van de gebiedscommissie met als onderwerp de Bonnenpolder. Het is al vier jaar lang onderwerp van gesprek. Ontzettend veel mensen hebben zich ingezet tegen de plannen. Een ruime meerderheid heeft tegen gestemd. Dit laat zien dat het onderwerp ontzettend speelt in Hoek van Holland.

Wat we veel horen zijn opmerkingen als: "gewoon zo laten" of "wat dacht je van koeien in de wei?"

De meeste Hoekenezen zijn niet al te blij met het de titel 4 seizoenen badplaats, men vindt dat het strand hen al afgenomen is, het is in de zomerse weekenden aansluiten in de file op de

boulevards en er is ergernis over de metro. Moet dit laatste stukje open groen net als het Hoekse fort en het strand dan ook al verkocht worden aan de hoogste bidder? Maakt geld echt alles toelaatbaar?

Conclusie:

Met het in acht nemen van bovenstaande lijkt het ons zeer onwaarschijnlijk dat een dergelijk grote natuurbegraafplaats in een landschappelijk waardevol natuur en agrarisch gebied als de Bonnenpolder iets goeds bijdraagt aan de publieke doelstellingen die beschreven staan in het ontwikkelplan voor de Oranjabonnen. Wat betreft de argumenten van NBN voor het zogenaamd "versterken van de natuur" zetten wij grote vraagtekens. Wij zijn van mening dat natuurbegraven een utopie is, een verzinsel op zich. Natuur is natuur, een begraafplaats is een begraafplaats. In de natuur geldt de flora en faunawet, op een begraafplaats de wet op lijkbezorging en die wint het altijd.

Op een begraafplaats hangt een grafstemming, Wat heeft Hoek van Holland daaraan? De Hoek wordt bekend als de plaats voor de overtocht naar Engeland en de reis naar de eeuwigheid. Als we de locatie Bonnenpolder op Google Earth nogmaals bezien bekruipt ons de gedachte dat het toch wel heel zielig is dat de zucht naar geld zo groot is dat zo'n laatst overgebleven stuk open land naast Staelduinen wordt geclaimd om daar een voortdurende rouwstemming te creëren in plaats van het te bewaren als een open gebied, aansluitend aan het Staelduinse bos, waar de bevolking van het aangrenzende stedelijke gebied recreatie kan vinden.

Wij verzoeken u en wethouder Wijbenga dan ook de bevolking van Hoek van Holland en allen in ons land te vrijwaren van deze wijze van vermarkting van schaarse natuur.

Blijf op de hoogte via social media:

Copyright © 2020 ZorgenomdeBonnen, All rights reserved.
You are receiving this email because you opted in via our website.

Our mailing address is:

ZorgenomdeBonnen
Bonnenpolder 1
Hoek Van Holland, ZH 3151 XB
Netherlands

[Add us to your address book](#)

Want to change how you receive these emails?
You can [update your preferences](#) or [unsubscribe from this list](#).

